

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2016

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2016 (E 18/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Lauri Tenhunen, valtioneuvoston kanslia
- finanssineuvos, sihteeristön päällikkö Martti Salmi, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Antti Riivari, työ- ja elinkeinoministeriö
- kaupallinen neuvos Kari Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava lakimies Mari Pekonen-Ranta, Finanssialan Keskusliitto ry
- varatoimitusjohtaja Antti Neimala, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Valtioneuvoston kanta

Suomen EU-politiikan strategista suunnittelua kehitetään korvaamalla kerran vaalikaudessa laadittu EU-selonteko vuosittaisella EU-vaikuttamisstrategialla, joka perustuu hallitusohjelmaan. Koska hallitusohjelma tarjoaa usean vuoden kattavan strategisen peruslinjan, on luontevaa, että sitä täydennetään lyhyemmän tähtäimen konkreettisemmilla vaikuttamisstrategioilla. Näin vahvistetaan valtioneuvostotason poliittista ohjausta ja säännöllisemmin varmistetaan eduskunnan vaikutusmahdollisuudet sekä tarjotaan eväitä EU-politiikasta käytävään julkiseen keskusteluun.

Strategiatyön osana ministeriöt ovat laatineet oman hallinnonalansa kattavan yksityiskohtaisemman EU-vaikuttamissuunnitelman vuodelle 2016. Nyt käsillä oleva valtioneuvoston EU-strate-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2016 vp

gia muodostaa ministeriöiden vaikuttamissuunnitelmien kanssa perustan vuoden 2016 vaikuttamistyölle. Jatkossa strategian käsittelyä on tarkoitus aikaistaa siten, että kutakin vuotta koskeva strategia laaditaan jo edeltävän vuoden lopulla.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmän päälinjoihin Suomen EU-politiikan strategisen suunnittelun lähtökohdista pitäen erityisen tervetulleena kirjelmän mukaista tavoitetta aikaistaa strategian käsittelyä siten, että kutakin vuotta koskeva strategia voitaisiin käsitellä jo edellisen vuoden puolella. Nyt käsittelyssä oleva kirjelmä onkin suurelta osin jo tapahtuneiden seikkojen toteamista ja raportointia valmistelun vaiheista kuluvan vuoden aikana.

Talousvaliokunta keskittyy tässä lausunnossaan asiantuntijakuulemisessa keskeisimmin esiin nousseisiin teemoihin toimialansa mukaisesti elinkeinoelämän toimintaympäristön näkökulmaa painottaen.

Energiaunioni. Talousvaliokunta uudistaa aikaisemmassa lausunnossaan (TaVL 4/2016 vp — E 85/2015 vp) energiaunionia koskevat huomionsa muistuttaen, että energia- ja ilmastopolitiikkaa koskeva yhteisölainsäädäntö on keskeisessä roolissa suomalaisen elinkeinoelämän toimintaympäristön muotoutumisen kannalta.

Suomen yhdeksi tärkeimmistä vaikuttamisen kohteista energia- ja ilmastosektorilla on identifioitu biomassan kestävyyskriteereitä koskeva sääntely. Suomen kannalta on tärkeää turvata kestävästi tuotetun biomassan, kuten talousmetsistä korjattavan energiabiomassan ja teollisuuden sivutuotteiden, käyttö uusiutuvana energianlähteenä. Energianlähteenä käytetyn biomassan nollapäästöstatus on säilytettävä ja varmistettava, ettei puun eri käyttötarkoitusten mukaan määritellä erilaisia kestävyyskriteerejä. Kehittyneiden biopolttoaineiden tuotannolle ja markkinoiden kehittymiselle on oltava riittävät kannustimet. Liikenteen päästövähennyksiä koskevan sääntelyn tulee osaltaan tukea tätä tavoitetta.

Talousvaliokunta suhtautuu varovaisen myönteisesti komission uudenlaiseen lähestymistapaan jakaa Eurooppa energia- ja ilmastopolitiikan sektorilla alueisiin. Alueellisen yhteistyön tulee kuitenkin merkitä ennen kaikkea jäsenvaltioiden välistä avoimuutta ja tietojenvaihtoa. Alueisiin perustuva malli nähdään haasteellisena muun muassa sen vuoksi, että pienelläkin maantieteellisellä alueella voivat valtioiden energiapoliittiset intressit, hiilidioksidipäästöjen lähtötaso sekä luonnontieteelliset ja ilmastolliset olosuhteet poiketa hyvinkin paljon toisistaan, minkä vuoksi esimerkiksi sitovien velvoitteiden tai kiintiöiden kohdentaminen yhteisvastuullisesti kansallisvaltiota suuremmalle alueelle voi osoittautua epäoikeudenmukaiseksi tai epätarkoituksenmukaiseksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Kiertotalous. Resurssitehokkuutta tulee edistää ensisijaisesti markkinalähtöisesti, mutta jäsenvaltioille tulee jättää kansallista harkintavaltaa innovatiivisten kiertotalouden hankkeiden tukemiseen. Jätteen hyötykäytön esteitä tulee poistaa. Jätelainsäädännön tulee perustua uusimpaan tutkimustietoon. Säädösten noudattamisen indikaattoreiden ja valvonnan on oltava yhdenmukaisia kaikissa jäsenvaltioissa.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2016 vp

Rahoitusmarkkinat. Talousvaliokunta uudistaa aikaisemmin pääomamarkkinaunionin luomista koskevan valtioneuvoston kirjelmän käsittelyn yhteydessä lausumansa (TaVL 19/2015 vp — E 72/2015 vp) korostaen, että pääomamarkkinaunionin yhteydessä on tärkeää selvittää ja arvioida myös kansallisten lainsäädäntöjen rajat ylittävä toimivuus ja kehittämistarpeet. Kilpailukyvyn kannalta yksittäistä sektorilainsäädäntöä merkittävämpää on sääntelyn tila kokonaisuutena.

Talousvaliokunta muistuttaa jäsenvaltioiden rahoitusmarkkinoiden heterogeenisyydestä painottaen samalla valvontaviranomaisten käytänteiden yhdenmukaisuuden tärkeyttä. Jäsenvaltioiden erityispiirteet vaikuttavat merkittävästi harmonisoidunkin lainsäädännön soveltamisen eriytymiseen. Talousvaliokunta muistuttaa, että finanssisektorin sääntelyä on viime vuosina lisätty huomattavasti ja osa jo annetuista säädöksistä on vielä jäsenvaltioissa kansallisesti täytäntöön pane-matta. Lisäsääntelyn tarvetta tulisi tarkastella kriittisesti, kunnes jo annetun sääntelyn vaikutuk-sista on saatu kokemuksia.

Lopuksi. Aktiivisen ennakko vaikuttamisen haasteena on ajaa kansallisesti tärkeinä pitämiämme tavoitteita valmistelun varhaisessa vaiheessa, kun konkreettisia toimenpide-ehdotuksia ei vielä ole. Varhaisen vaikuttamisen tavoitteesta ei tule kuitenkaan luopua, koska ennakoivan Suomen kantojen esiintuomisen on todettu olevan merkittävästi tehokkaampaa verrattuna myöhemmässä vaiheessa tapahtuvaan argumentointiin.

Talousvaliokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee nostaa EU:n sääntelyn toimivuus yhdeksi tärkeimmistä vaikuttamishankkeista. Vaikka Suomen tulee pyrkiä vaikuttamaan kaikilla sektoreilla tarkoituksenmukaisen lainsäädännön tason löytämiseen, tulee Suomen priorisoida tärkeimmät vaikuttamiskohteet. Kaiken unionin sääntelyn tulee olla suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteiden mukaista jättäen kansalliselle lainsäätäjälle harkintavaltaa silloin, kun se on tarkoituksenmu-kaista esimerkiksi ilmastollisista, elinkeinorakenteellisista tai maantieteellisistä syistä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 20.4.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Markus Lohi kesk

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2016 vp

jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2016 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategiassa tehdään tärkeitä linjauksia ja priorisointeja Suomen EU-politiikalle. On erittäin tärkeää, että jatkossa vaikuttamisstrategia voidaan käsitellä ajoissa edellisen vuoden lopussa tai viimeistään heti kyseisen vuoden alussa.

Biomassan kestävyyskriteerit

Talousvaliokunnan lausunnossa todetaan, että energianlähteenä käytetyn biomassan nollapäästötstatus on säilytettävä. Kestävyyskriteerien on kuitenkin pohjauduttava poliittisten tavoitteiden sijaan viimeisimpään tutkittuun tietoon myös biomassan energiakäytön ilmastovaikutusten osalta. Bioenergiaa ei tule pitää laskennallisesti nollapäästöisenä, jos tutkimus ei nollapäästöisyyttä osoita.

Suomen kannalta on tärkeää, että biomassan kestävyyskriteereistä tulee aidosti ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä kuvaavat. Silloin pelikenttä on läpinäkyvä ja tasapuolinen.

Suomen tulee edistää sitä, että biomassan kestävyyskriteerit perustuvat tuoreimpaan tieteelliseen tietoon.

Pariisin ilmastokokouksen seuranta

Talousvaliokunnan lausunnossa esitettyjen seikkojen lisäksi on syytä kiinnittää huomiota Pariisin ilmastokokouksen seurantaan. Viitaten yhteiseen vastalauseeseen Pariisin jälkeen -tiedonantoon (TaVL 9/2016 vp) allekirjoittaneet haluavat nostaa esiin myös EU:n ilmastopäästöjen kiristämisen ja päästökaupan toimivuuden.

Nykyisten päästövähennystavoitteiden avulla ei saavuteta Pariisin ilmastokokouksen kunnianhimoisia tavoitteita. EU on saavuttamassa 2020-päästövähennystavoitteensa ennenaikaisesti, joten keskipitkän aikavälin tavoitetta on varaa kiristää.

Suomen tulee ajaa EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteen nostamista 40 prosentista 50 prosenttiin.

Vain toimiva päästökauppa auttaa ilmastopolitiikassa. Hiilivuotosääntöjä tärkeämpää Suomen vientiteollisuudelle on, että päästökauppa toimii oikeudenmukaisesti. Nykyisellään päästökauppa ei ole onnistunut määrittelemään ilmastopäästön hintaa oikealle tasolle.

Suomen tulee edistää ylimääräisten päästöoikeuksien poistoa markkinoilta.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2016 vp
Eriävä mielipide

Kauppapolitiikka

EU-vaikuttamisstrategian tavoitteet kauppapolitiikan osalta eivät riittävästi nosta esiin vapaa-kauppasopimuksiin sisältyviä ongelmia. Neuvotteluissa on löydettävä ratkaisu Suomen korkean sääntelyn tason säilyttämisen ja kauppasopimusten standardien harmonisointivaatimusten välillä. Erityisesti TTIP-sopimuksen tämänhetkinen esitys riitojenratkaisumenettelyksi on edelleen haitallinen Suomelle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä esitetyn huomioon.

Helsingissä 20.4.2016

Hanna Sarkkinen vas
Antero Vartia vihr